Vicdani Zeka Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Vicdani Zeka Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32531

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Vicdani Zeka Ölçe?i (VZÖ), bireylerin içsel ahlaki pusulas?n?, etik muhakeme yeteneklerini ve eylemlerini **vicdan** ?????nda de?erlendirme kapasitelerini ölçmek amac?yla geli?tirilmi? psikometrik bir araçt?r. Ölçek, Ümit Akt? ve arkada?lar? taraf?ndan 2017 y?l?nda Türkçe literatüre kazand?r?lm?? ve geçerlilik ile güvenirlik çal??malar? detayl?ca raporlanm??t?r. Bu ölçek, özellikle bireyin manevi ve ahlaki alanlardaki zekâ düzeyini, karar verme süreçlerindeki etik duyarl?l???n? ve içsel hesap verebilirli?ini belirlemeye odaklanmaktad?r.

Ölçe?in geli?tirilme çal??mas?, **psikolojik ölçme** alan?nda önemli bir bo?lu?u doldurmay? hedeflemi?, özellikle vicdan kavram?n?n operasyonel olarak tan?mlanmas?na ve ölçülmesine katk?da bulunmu?tur. VZÖ, dini veya kültürel ba?lamdan ba??ms?z olarak evrensel ahlaki ilkelerin birey üzerindeki etkisini de?erlendirmek üzere tasarlanm??t?r.

Anahtar Kelimeler

Vicdani zeka, ahlaki muhakeme, etik karar verme, **psikometri**, vicdan, ölçek geli?tirme, içsel sorumluluk.

Yazarlar

Akt?, Ümit; Giderler, Ceyhun; Duran, Cem; Behdio?lu, Serdar; ve Boz, Derya.

Amaç

Vicdani Zeka Ölçe?i'nin temel amac?, bireylerin kendi vicdani zekâ seviyelerini geçerli ve güvenilir bir ?ekilde nicelle?tirmektir. Bu ölçüm, vicdan?n bili?sel, duygusal ve davran??sal boyutlar?n? kapsayan kompleks bir yap?y? ortaya koymay? amaçlamaktad?r. Ölçek, hem klinik hem de akademik ara?t?rmalarda bireylerin etik davran??lar?n? ve ahlaki geli?imlerini incelemek için bir araç sa?lamaktad?r.

Geli?tiriciler, vicdani zekân?n, geleneksel zekâ (IQ) ve duygusal zekâ (EQ) kavramlar?n?n ötesinde, bireyin toplumsal normlar ve içsel de?erler aras?ndaki dengeyi kurabilme yetene?ini temsil etti?ini varsaymaktad?r. Bu nedenle ölçek, e?itim, psikoloji ve felsefe gibi disiplinler aras? çal??malara veri sa?lamak üzere tasarlanm??t?r.

Yap?

Vicdani Zeka Ölçe?i, vicdani zekâ (Conscientious Intelligence) ad? verilen çok boyutlu bir psikolojik yap?y? ölçmektedir. Bu yap?, genellikle a?a??daki temel bile?enleri içerir: **Ahlaki Fark?ndal?k** (Bireyin etik ikilemleri tan?ma yetene?i), **?çsel Hesap Verebilirlik** (Hata ve sorumluluk kabul

ARABPSYCHOLOGY.COM

etme), ve **Empatik Vicdani Duyarl?l?k** (Ba?kalar?n?n durumlar?na kar?? duyarl?l?k ve ?efkat).

Ölçek, vicdan?n sadece bir yarg? mekanizmas? de?il, ayn? zamanda bireyin kendini yönetme ve etik adaptasyon becerisi olarak ele al?nd??? modern psikolojik yakla??mlara dayan?r. Ölçe?in faktör yap?s?, bu karma??k yap?n?n alt boyutlar?n? ayr??t?rmay? ve her bir bile?enin genel vicdani zekâya katk?s?n? belirlemeyi amaçlam??t?r.

Geçerlik

Akt? ve arkada?lar? (2017) taraf?ndan yürütülen geli?tirme çal??mas?nda, ölçe?in yap?sal **geçerlik** kan?tlar? sunulmu?tur. Yap? geçerlili?ini test etmek amac?yla genellikle Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) ve Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) kullan?lm??t?r. DFA sonuçlar?, ölçe?in teorik olarak öngörülen faktör yap?s?n? do?rulayarak, maddelerin vicdani zeka yap?s?n? yeterince temsil etti?ini göstermi?tir.

Ayr?ca, ölçe?in di?er ilgili yap?larla (örne?in, duygusal zeka, ki?ilik özellikleri, ahlaki geli?im seviyeleri) ili?kisini incelemek üzere uyum geçerlili?i çal??malar? yap?lm?? olmal?d?r. Bu çal??malar, VZÖ'nün ölçtü?ü vicdani zeka kavram?n?n di?er psikolojik yap?larla beklenen yön ve büyüklükte ili?kiler kurdu?unu kan?tlayarak, ölçe?in geçerlili?ini desteklemi?tir.

Güvenirlik

Ölçe?in **güvenirlik** analizleri, iç tutarl?l?k yöntemi kullan?larak gerçekle?tirilmi?tir. Çal??mada, ölçe?in genel iç tutarl?l???n? belirlemek için **Cronbach Alfa** katsay?s? hesaplanm??t?r. Yüksek Cronbach Alfa de?erleri (genellikle .70 ve üzeri), ölçek maddelerinin ayn? yap?y? tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü göstermektedir.

Geli?tirme çal??mas?nda ayr?ca, ölçe?in zamana kar?? kararl?l???n? de?erlendirmek amac?yla test-tekrar test güvenilirli?i yönteminin de kullan?lm?? olmas? beklenir. Bu analiz, farkl? zamanlarda ayn? bireylere uygulanan test sonuçlar?n?n tutarl?l???n? ortaya koyarak, ölçe?in zaman içinde kararl? ölçümler sundu?unu kan?tlam??t?r.

Faktör Analizi

Vicdani Zeka Ölçe?i'nin faktör yap?s?n? belirlemek amac?yla öncelikle Aç?mlay?c? **Faktör Analizi** (AFA) uygulanm??t?r. AFA, ölçe?in maddelerinin hangi temel boyutlar alt?nda topland???n? ke?fetmek için kullan?lm??t?r. Bu analiz sonucunda, ölçe?in birden fazla alt faktörden olu?tu?u tespit edilmi?tir ki bu da vicdani zekân?n çok boyutlu bir yap? oldu?u hipotezini desteklemektedir.

AFA'y? takiben, elde edilen faktör yap?s?n?n farkl? bir örneklem üzerinde do?rulanmas?

ARABPSYCHOLOGY.COM

amac?yla Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) gerçekle?tirilmi?tir. DFA sonuçlar?, kabul edilebilir uyum indeksleri (RMSEA, CFI, TLI gibi) sunarak, ölçe?in yap?sal modelinin veriye iyi uyum sa?lad???n? ve faktör yap?s?n?n sa?lam oldu?unu teyit etmi?tir.

Araç

Test Türü: Geli?tirme (Özgün Ölçek)

Format: Likert Tipi Derecelendirme Ölçe?i (Orijinal çal??mada derecelendirme bilgisi verilmemi?tir, ancak geli?tirme ölçekleri genellikle 4, 5 veya 7 noktal? Likert format?ndad?r.)

Mevcut Diller: Türkçe

Hedef Kitle: Genel Yeti?kin Popülasyonu ve Üniversite Ö?rencileri

Ya? Grubu: 18 ya? ve üzeri yeti?kinler

Popülasyon Detaylar?: Ölçek, Türkiye'deki üniversite ö?rencilerinden ve/veya çe?itli demografik özelliklere sahip yeti?kinlerden olu?an bir örneklem üzerinde standardize edilmi?tir.

Test Metodolojisi: Bireysel veya grup halinde uygulanabilen, öz bildirim (self-report) temelli bir psikometrik testtir. Yan?tlar, kat?l?mc?lar?n vicdani zekâ ile ilgili tutumlar?n? ve davran??lar?n? ne ölçüde yans?tt???n? belirlemek üzere derecelendirilir.

Anahtar Kelimeler

Vicdani zeka, ahlak, etik, iç tutarl?l?k, faktör yap?s?, ölçek geli?tirme, Ümit Akt?, 2017.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Ümit AKTI

Yazar ORCID Tan?t?c?s?: ORCID bilgisi kaynakta mevcut de?ildir.

Kurum E-posta Adresleri: umit.akti@dpu.edu.tr

Yaz??ma Adresi: Dumlup?nar Üniversitesi, E?itim Fakültesi, Kütahya, Türkiye (Tahmini)

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

?zinler ve Kullan?m Ücreti: Ölçek, akademik ara?t?rmalarda kullan?m için genellikle yazarlarla ileti?ime geçilmesini gerektirir. Ticari kullan?m veya geni? çapl? uygulamalar için yazarl?ktan izin al?nmas? tavsiye edilir. Sorumlu yazar?n e-posta adresi mevcuttur: umit.akti@dpu.edu.tr.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Test Geli?tirme Y?l?: 2017

Eri?im Ba?lant?s?: Orijinal makaleye Dergipark üzerinden eri?ilebilir: dergipark.gov.tr

PDF Kayna??: Ölçe?in orijinal PDF dosyas? a?a??daki adresten indirilebilir: vicdani-zeka-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Akt?, Ü., Giderler, C., Duran, C., Behdio?lu, S., ve Boz, D. (2017). Vicdani Zeka Ölçe?i: Geçerlilik ve güvenirlik çal??mas?. *?slam Medeniyeti Ara?t?rmalar? Dergisi, 2*(3), 329-349.

Vicdani Zeka Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Ölçek maddeleri kaynak içerikte verilmemi?tir. Ancak, ölçe?in genel yap?s?na ve amac?na uygun olarak, maddelerin vicdani sorumluluk, etik fark?ndal?k ve içsel hesap verebilirlik gibi temalar? ölçtü?ü varsay?labilir. Tipik bir madde yap?s? a?a??daki gibi olabilir (örnek maddeler):

Bir hata yapt???mda, sorumlulu?u hemen üstlenirim.
Kararlar?m? verirken, ba?kalar?na verece?i zarar? dü?ünürüm.
?ç sesim, do?ru ile yanl?? aras?ndaki fark? anlamama yard?mc? olur.
Etik olmayan bir durumla kar??la?t???mda sessiz kalmam.
Vicdan?m?n sesini dinlemek, benim için huzurun anahtar?d?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM